

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації АДАМІВА Станіслава Степановича на тему
«Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики та лікування
біоплівково-індукованого гінгівіту у дітей пубертатного віку під час
ортодонтичного лікування зубощелепних аномалій»
на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія**

ВИТЯГ

**із засідання Вченої ради Державної установи
«Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії
Національної академії медичних наук України»**

від 25 червня 2026 року

Присутні: д.мед.н. Адубецька А.Ю. (голова), член-кореспондент НАМН України, д.мед.н., проф. Шнайдер С.А., к.мед.н., доц. Котова І.О. (секретар), к.мед.н., с.н.с. Бабеня Г.О., д.мед.н., проф. Скиба В.Я., д.мед.н., проф. Деньга О.В., д.мед.н., проф. Гулюк А.Г., д.мед.н. Семенов Є.І.; д.мед.н., доц. Новицька І.К., д.мед.н., Вишневська Г.О., д.мед.н., проф. Скиба О.В., к.мед.н. Кленовська С.В., д.мед.н., проф. Анісімов М.В., д.мед.н., проф. Горохівський В.Н.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Публічна презентація наукових результатів дисертації АДАМІВА Станіслава Степановича на тему «Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики та лікування біоплівково-індукованого гінгівіту у дітей пубертатного віку під час ортодонтичного лікування зубощелепних аномалій», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія

Науковий керівник: д.мед.н., проф. Деньга А.Е.

Рецензенти:

1) д.мед.н., доц. Новицька І.К., завідувач лабораторії розробки та дослідження засобів гігієни порожнини рота ДУ «ІСЦЛХ НАМН»;

2) к.мед.н., с.н.с. Бабеня Г.О., заступник директора з наукової роботи ДУ «ІСЦЛХ НАМН».

Слухали: Здобувач Адамів С.С. доповів основні наукові положення, теоретичну та практичну значимість, висновки дисертаційної роботи.

В обговоренні дисертації прийняли участь: д.мед.н., проф. Скиба В.Я., д.мед.н., проф. Гулюк А.Г., д.мед.н., проф. Горохівський В.Н., рецензенти Новицька І.К. та Бабеня Г.О.

Виступаючі висловили думку, що дисертаційна робота Адамів С.С. є самостійним завершеним науковим дослідженням, присвяченим підвищенню ефективності профілактики та лікування захворювань пародонту у дітей пубертатного віку з незнімною ортодонтичною апаратурою.

Виступаючі внесли деякі зауваження з приводу подачі матеріалів, оформлення дисертаційної роботи.

В результаті обговорення дисертаційної роботи окреслено наступну сутність висновку:

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Здобувачем Адамівим Станіславом Степановичем повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України» (далі – ДУ «ІСЦЛХ НАМН»), що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016 р.

Здобувач Адамів С.С. здобув глибинних знань зі спеціальності, оволодів загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору. Набув універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності. Здобув мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи.

Індивідуальний план наукової роботи здобувача Адамів С.С. затверджено на засіданні Вченої ради ДУ «ІСЦЛХ НАМН» 22 листопада 2022 р. (протокол № 15).

Науковим керівником затверджено д.мед.н., проф. Деньга А.Е.

Термін виконання роботи: 2012-2026 роки.

На засіданні Вченої ради ДУ «ІСЦЛХ НАМН» 25 червня 2026 р (протокол № 11) було внесено зміни у тему дисертаційної роботи та її назву.

Всі розділи індивідуального плану наукової роботи здобувача Адамів С.С. виконані, що підтверджено результатами підсумкових (річних) та заключної атестації.

Клінічні, експериментальні, молекулярно-генетичні, клініко-лабораторні та статистичні дослідження проведені в повному обсязі із застосуванням сучасних та інформативних методів.

3. Актуальність дисертації.

Пубертатний період супроводжується активними процесами росту, гормональними змінами та перебудовою функціональних систем організму, що безпосередньо впливає на формування та стан зубощелепного апарату. У цей віковий проміжок зростає частота виявлення каріозних уражень, патологій пародонта та інших стоматологічних хвороб, що зумовлює особливу актуальність комплексної профілактики. Наявність зубощелепних аномалій ускладнює перебіг зазначених процесів, сприяючи порушенню гігієнічного стану порожнини рота та створюючи додаткові ризики для розвитку ускладнень. Це підкреслює необхідність інтеграції профілактичних заходів у програму ортодонтичного лікування для своєчасної корекції та запобігання ускладненням. Особливу увагу привертає гінгівіт, поширеність якого у дітей пубертатного віку зростає внаслідок гормональних коливань і труднощів у підтриманні належної гігієни.

Ортодонтичне лікування, як метод корекції патології прикусу та аномалій положення зубів, супроводжується складними реактивними процесами ремоделювання й перебудови тканин зубощелепної системи та водночас може виступати чинником розвитку захворювань пародонту.

Відсутність адекватної оцінки стану пародонту призводить до загострення вже наявного патологічного процесу, що є ускладненням, яке необхідно вчасно усунути для попередження подальшого прогресування патологічного процесу в пародонті. Такими наслідками можуть бути значне скупчення м'якого зубного нальоту в пришийковій ділянці коронок зубів, відкладення зубного каменю, гіперемія та набряклість ясен, а також її кровоточивість при зондуванні різного ступеня вираженості. Наявність у

порожнині рота незнімної ортодонтичної апаратури значно ускладнює проведення звичайних гігієнічних процедур, і цим створює умови для посилення розвитку в пародонті запального процесу.

Наведене вище визначає високу актуальність проблеми ортодонтичного лікування осіб пубертатного віку і вимагає до себе пильної уваги в плані своєчасної діагностики та розробки відповідного алгоритму лікувально-профілактичних заходів для даної категорії пацієнтів із гінгівітом.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана у відповідності із планом науково-дослідної роботи ДУ «ІСЦЛХ НАМН»: «Профілактика та лікування основних стоматологічних захворювань, що супроводжуються дисфункцією ендотелію судин, у цивільного населення та військовослужбовців України» (№ ДР 0126U002132). Здобувач був співвиконавцем окремого фрагменту вищевказаної теми.

5. Наукова новизна отриманих результатів.

Вперше в експериментальних дослідженнях показано, що при моделюванні гінгівіту при додатковому ортодонтичному переміщенні зубів у щурів виявляються інтенсивні процеси системного запалення, активації перекисного окислення ліпідів, запалення, посилення контамінації умовно-патогенної мікробіоти на яснах, зниження антимікробного та антиоксидантного захисту в порожнині рота. При цьому має місце збільшення вмісту малонового діальдегіду (МДА) у 1,9 рази, активності уреазі – в 3 рази, ступеня дисбіозу – в 4,94 рази, зменшення антиоксидантно-прооксидантного індексу (АПІ) – в 2,3 рази, порушуються процеси мінералізації в кістковій тканині пародонту (збільшення активності еластази – в 2,1 рази, кислої фосфатази (КФ) – в 2 рази, зменшення активності лужної фосфатази (ЛФ) в 1,6 рази, індексу мінералізації (МІ) – в 3,1 рази).

Вперше показано на щурах, що застосування терапії, яка складається з препаратів «Кальцикер» per os, «Спіруліна» per os та фітогелю «Спіруліна», дозволяє нормалізувати біохімічні показники сироватки крові (зменшення активності еластази в 1,8 рази), ясен (збільшення вмісту гіалуронової кислоти в 1,6 рази) та кісткових тканин (збільшення активності лужної фосфатази (ЛФ) в 1,7 рази, вмісту кальцію – в 1,5 рази, зменшення активності еластази – в 1,8 рази), які були порушені модельованим перекісним пародонтитом з додатковим ортодонтичним переміщенням зубів.

Вперше під час проведення молекулярно-генетичних досліджень було виявлено достовірну асоціацію ступеня тяжкості гінгівіту у дітей, які проходять ортодонтичне лікування, з носієм алелей T-511C прозапального гена IL1B. Дослідження поліморфізму генів IL17G-197A і TNF- α -308G/A

показало, що носії мутантних алелів схильні до більш важкого перебігу гінгівіту в порівнянні з групою дітей, що знаходяться на ортодонтичному лікуванні, які мають функціонально повноцінні алелі.

6. Практичне значення отриманих результатів.

Вперше в клінічних дослідженнях показано, що розроблений лікувально-профілактичний комплекс супроводу ортодонтичного лікування дітей 12-13 років з гінгівітом покращує їхній стоматологічний статус (редукція карієсу зубів –29,17 %), відновлює мінералізуючу функцію ротової рідини, гальмує запальні реакції, підвищує антиоксидантний та антибактеріальний захист ротової порожнини, поліпшує функціональні реакції, які відповідають за гомеостаз ротової рідини, нормалізує зарядовий стан клітин букального епітелію та покращує функціональний стан мікрокапілярного русла ясен і їхній бар'єрний захист.

Розроблений для підлітків з гінгівітом, які проходять ортодонтичне лікування незнімними ортодонтичними конструкціями, лікувально-профілактичний комплекс впроваджено в лікувальний процес відділу епідеміології та профілактики основних стоматологічних захворювань, дитячої стоматології та ортодонтії ДУ «ІСЦЛХ НАМН» м. Одеса, стоматологічного відділення №2 багатопрофільного медичного центру ОНМедУ м. Одеса. Матеріали дисертації включені в навчальний процес кафедри стоматології дитячого віку Одеського національного медичного університету (м. Одеса), кафедри дитячої стоматології ТзОВ «Львівський медичний інститут» (м. Львів).

7. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Матеріали дисертації базуються на достатній кількості експериментального (25 білих щурів) та клінічного матеріалу (64 дитини віком 12–13 років із гінгівітом та зубощелепними аномаліями).

В роботі використані сучасні експериментальні, клінічні, біофізичні, молекулярно-генетичні, статистичні методи дослідження, адекватні поставленим завданням.

Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані, впливають із змісту роботи, мають теоретичне та практичне значення.

Наявність первинних матеріалів перевірена на попередніх етапах роботи і підтверджується відповідними довідками.

8. Апробація результатів дисертації.

Основні положення і результати дисертаційної роботи представлені та обговорені на III International Scientific and Practical Conference «Innovative development of science, technology and education» (м. Ванкувер, Канада, 2023)

та V International Scientific and Practical Conference «Topical aspects of modern scientific research» (м. Токіо, Японія, 2024)

9. Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації.

За матеріалами дисертації надруковано 7 наукових робіт, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України (4 статі у журналах категорії Б, 1 стаття – категорії А), 2 тези доповідей у матеріалах міжнародних конференцій. Провідний внесок за обсягом у матеріалах публікацій належить здобувачу.

Перелік публікацій здобувача.

1. Adamiv S.S., Dienga A.E., Verbytska T.H., Shnaider S.A., Skyba V.Ya., Kordonets O.L., Jenča A. Influence of allelic variants of pro-inflammatory IL1B, IL17, TNF and anti-inflammatory IL10 cytokine genes on the severity of gingivitis in children undergoing orthodontic treatment. World of Medicine and Biology. 2023;1(83):11–14. DOI: <https://doi.org/10.26724/2079-8334-2023-1-83-11-14>

Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, зборі матеріалу для подальших генетичних досліджень, аналізі отриманих даних, написанні статті.

2. Адамів С.С., Макаренко О.А. Корекція біохімічних показників кісткової тканини пародонту щурів при експериментальному моделюванні пародонтиту на тлі ортодонтичного переміщення зубів. Інновації в стоматології. 2023;1:7–11. DOI: <https://doi.org/10.35220/2523-420X/2023.1.2>

Участь здобувача полягає у проведенні експериментальних досліджень, зборі матеріалу для подальших лабораторних досліджень, аналізі отриманих даних, написанні статті.

3. Адамів С.С., Деньга А.Е. Корекція біохімічних показників ясен та сироватки крові щурів при експериментальному моделюванні пародонтиту на тлі ортодонтичного переміщення зубів. Вісник стоматології. 2023;1:39–44. DOI: <https://doi.org/10.35220/2078-8916-2023-47-1.7>

Участь здобувача полягає у проведенні експериментальних досліджень, зборі матеріалу для подальших лабораторних досліджень, аналізі отриманих даних, написанні статті.

4. Адамів, С.С., Деньга А.Е. Оцінка ефективності застосування запропонованих лікувально-профілактичних заходів на стан гігієни порожнини рота підлітків із гінгівітом та зубощелепними аномаліями. Інновації в стоматології. 2024;2:70–73. DOI: <https://doi.org/10.35220/2523-420X/2024.2.11>

Участь здобувача полягає у

проведенні клінічних досліджень, аналізі отриманих даних, написанні статті.

5. Деньга А.Е., Адамів С.С. Клінічні показники ефективності лікувально-профілактичного комплексу супроводу ортодонтичного лікування підлітків із гінгівітом та зубощелепними аномаліями. Інновації в стоматології. 2025;2:66-70. DOI: <https://doi.org/10.35220/2523-420X/2025.2.12> Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, аналізі отриманих даних, написанні статті.

6. Адамів С. С. Клінічна оцінка ефективності застосування розробленого лікувально-профілактичного комплексу для дітей 12-13 років із зубощелепними аномаліями та гінгівітом. Innovative development of science, technology and education: III International Scientific and Practical Conference, Vancouver, Canada, January 12-14 2023: тези допов. Krakow, Poland, 2023; 192-197. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/INNOVATIVE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE-TECHNOLOGY-AND-EDUCATION-14-16.12.23.pdf> Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, аналізі отриманих даних.

7. Адамів С. С., Деньга А. Е. Вплив профілактики на біофізичні показники ротової рідини та тканин пародонту у підлітків із гінгівітом в процесі ортодонтичного лікування. Topical aspects of modern scientific research: V International Scientific and Practical Conference, Tokyo, Japan, January 25-27 2024: тези допов. Tokyo, Japan, 2024; 66-72. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/02/TOPICAL-ASPECTS-OF-MODERN-SCIENTIFIC-RESEARCH-25-27.01.2024.pdf> Участь здобувача полягає у проведенні клінічних досліджень, аналізі отриманих даних.

10. Відповідність дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 221 Стоматологія у галузі знань 22 Охорона здоров'я.

11. Біоетична експертиза дисертаційних досліджень.

Проведення біоетичної експертизи дисертаційної роботи Адамів С.С, здійснено на засіданні комітету з біоетики ДУ «ІСЦЛХ НАМН» 10 листопада 2022 р. (протокол № 1012/1) та на засіданні комітету з біоетики ДУ «ІСЦЛХ НАМН» 08 січня 2026 р. (протокол № 1030).

12. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертацію написано грамотною мовою, стиль викладу та послідовність подання матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

13. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації здобувача Адамів С.С. щодо запобігання академічного плагіату не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням здобувача, всі інші цитовані наукові результати супроводжуються посиланнями на їх авторів та джерела опублікування.

ВИСНОВОК

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також за результатами публічної презентації встановлено, що робота Адамів Станіслава Степановича є самостійним завершеним науковим дослідженням, що вирішує актуальне медичне завдання, пов'язане з підвищенням ефективності профілактики та лікування захворювань пародонту у дітей пубертатного віку з незнімною ортодонтичною апаратурою.

За актуальністю, науковим та практичним значенням отриманих результатів, їх новизною та опублікованістю, об'єктивністю та обґрунтованістю висновків дисертація Адамів Станіслава Степановича на тему «Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики та лікування біоплівково-індукованого гінгівіту у дітей пубертатного віку під час ортодонтичного лікування зубощелепних аномалій» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року, та Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 року, та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання:

В.о. директора ДУ «ІСЦЛХ НАМНУ»

Аліна АДУБЕЦЬКА

